


| | |
|---|---|
|  <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p> | <p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2021, Issue 1, Volume 16, Pages 35-54. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 15. 02. 2021 Accepted: 15.05. 2021 Published: 30.06. 2021</p> |
|---|---|

**DREPT EUROPEAN
EUROPEAN LAW
ЕВРОПЕЙСКОЕ ПРАВО**

**SUPRANATIONALISM VS. INTERGOVERNMENTALISM ÎN CADRUL
UNIUNII EUROPEANE - ABORDARE POLITICO-JURIDICĂ**

**SUPRANATIONALISM VS. INTERGOVERNMENTALISM IN THE
EUROPEAN UNION - POLITICAL-LEGAL APPROACH**

**СУПРАНАЦИОНАЛИЗМ VS. ИНТЕРГУВЕРНАМЕНТАЛИЗМ В
ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ – ПОЛИТИКО-ПРАВОВОЙ ПОДХОД**

SUCEVEANU Natalia* / SUCEVEANU Natalia / СУЧЕВЯНУ НАТАЛЬЯ
POZNEACOVA Veronica** / POZNEACOVA Veronica / ПОЗНЯКОВА Вероника
MOSCALU Cristina*** / MOSCALU Cristina / МОСКАЛУ Кристина

ABSTRACT:

**SUPRANATIONALISM VS. INTERGOVERNMENTALISM IN THE
EUROPEAN UNION - POLITICAL-LEGAL APPROACH**

At present specialists in international relations initiate different discussion about the legal personality of the EU. Some researchers consider that the supranational construction is the most important trend that will dominate the future of the European community, but the development of this tendency means the diminishing of the role of the national governments. Other researchers note the tendency of increasing of the role of member-states' Governments that shows the aspects of classical cooperation. The present study represent the paper dedicated to the analysing of the legal personality of EU, identifying the trends present in the current construction of the EU, as well as drawing conclusions about the historical development of the Union through the prism of the theories formulated by the founders of EU.

Keywords: EU, classic cooperation, Intergovernmentalism, Supranationalism, institutional unification

JEL Classification: K33, K12, F53

***SUCEVEANU Natalia.** Dr. în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat (Chișinău, Republica Moldova). Director Centrul de Armonizare a Legislației, Cancelaria de Stat, Guvernul RM (Chișinău, Republica Moldova). / **SUCEVEANU Natalia** - Ph. D. in Law, Associate Professor, The Moldova State University (Chisinau, Republic of Moldova). Director of the Center for Harmonization of Legislation, State Chancellery of the Government of the Republic of Moldova (Kishinev, The Republic of Moldova). / **СУЧЕВЯНУ Наталья** - доктор юридических наук, доцент, Молдавский государственный университет (Республика Молдова) Директор Центра Гармонизации Законодательства, Государственной Канцелярии, Правительства РМ (Кишинев, Республика Молдова). **E-mail:** natalia.suceveanu@gov.md

****POZNEACOVA Veronica.** Studenta anul 2, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat (Chișinău, Republica Moldova). / **POZNEACOVA Veronica.** 2nd year student, Faculty of Law, Moldovan State University (Chisinau, Republic of Moldova). / **ПОЗНЯКОВА Вероника.** Студентка 2 курса, Факультет Права, Молдавский государственный университет (Кишинев, Республика Молдова). **E-mail:** veronicapozneacova@gmail.com

*****MOSCALU Cristina.** Studenta anul 2, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat (Chișinău, Republica Moldova). / **MOSCALU Cristina.** 2nd year student, Faculty of Law, Moldovan State University (Chisinau, Republic of Moldova). / **МОСКАЛУ Кристина.** Студентка 2 курса, Факультет Права, Молдавский государственный университет (Кишинев, Республика Молдова). **E-mail:** moscalucris@gmail.com

REZUMAT:

SUPRANATIONALISM VS. INTERGUVERNAMENTALISM ÎN CADRUL UNIUNII EUROPEANE - ABORDARE POLITICO-JURIDICĂ

În prezent există mai multe viziuni asupra conținutului personalității juridice a Uniunii Europene (UE). Unii cercetători pun accentul pe integrarea supranațională mai profundă a statelor membre în cadrul Uniunii și diminuarea importanței guvernelor statelor membre prin cedarea tot mai largă a competențelor în favoarea unor instituții supranaționale. Alți cercetători remarcă tendința creșterii rolului statelor membre în cadrul determinării politicii europene în cele mai importante domenii, remarcând tendințele de interguvernamentalism tot mai pronunțat. Prezentul articol reprezintă un studiu dedicat determinării personalității juridice a UE, evidențierii tendințelor prezente în cadrul construcției actuale ale UE, cât și formulării concluziilor referitor la dezvoltarea istorică a Uniunii prin prisma scopului instituirii acesteia de părinții-fondatori.

Cuvinte cheie: UE, cooperare clasică, interguvernamentalism, supranaționalism, unificare instituțională.

JEL Classification: K33, K12, F53

CZU 342.41:341.171(4)

РЕЗЮМЕ:

СУРАНАЦИОНАЛИЗМ VS. ИНТЕРГУВЕРНАМЕНТАЛИЗМ В РАМКАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА - ПОЛИТИКО-ПРАВОВОЙ ПОДХОД

В настоящее время существует несколько теорий анализирующих конструкцию Европейского союза (ЕС). Некоторые исследователи подчеркивают более глубокую наднациональную интеграцию государств-членов в рамках Союза и снижение важности правительств государств-членов путем расширения компетенций в пользу некоторых наднациональных институтов. Другие исследователи отмечают тенденцию роста роли государств-членов в определении европейской политики в наиболее важных областях, подчеркивая все более выраженные тенденции межправительственного взаимодействия. Данная статья представляет собой исследование, посвященное определению тенденции в современной организации ЕС, а также формулированию выводов о историческом развитии Европейского союза с точки зрения цели его создания.

Ключевые слова: ЕС, международное сотрудничество, интергубернаментализм, супранационализм, институциональное объединение.

JEL Classification: K33, K12, F53

УДК 342.41:341.171(4)

Scop În rezultatul cercetării personalității juridice a UE ne-am pus drept scop determinarea aspectelor supranaționale și a celor de cooperare clasică în cadrul UE, cât și a tendințelor de dezvoltare în viitor în cadrul organizației respective.

Baza științifico-metodologică a lucrării: În cercetarea respectivă, am recurs la metodele fundamentale de investigație juridică, printre care **metoda logică**, care se bazează în linii generale pe interpretarea logică a prevederilor tratatelor constitutive a UE în care se regăsește reglementarea competenței Uniunii. Am utilizat metoda comparativă și am abordat aspectele de drept comparat în reglementarea competenței CECO, CEE, CEEA și UE. Am apelat la metoda analitică a cercetării cu ajutorul căreia am studiat diferite reglementări a competenței organizațiilor menționate *supra*. Cu ajutorul metodei istorice am stabilit evoluția Comunității Europene, cât și a condițiilor istorice de formare a acesteia.

Obiectivele: În acest context, am trasat următoarele obiective:

- ✓ A identifica natura juridică a UE.
- ✓ A determina esența supranaționalismului ca tip de uniune politică multinațională.
- ✓ A analiza conceptul de cooperare clasică în cadrul organizațiilor internaționale.
- ✓ A examina diferența, cât și aspectele comune între supranaționalism și cooperare clasică.

- ✓ A determina domeniile în care UE are competență exclusivă, competență partajată cu statele membre, competență de sprijin/suport, cât și a celor în care se manifestă coordonarea politicii în cadrul Uniunii.
- ✓ A analiza dacă structura și competența actuală a UE corespunde conceptului promovat de fondatorii CECO.

Introducere

De-a lungul timpului s-au conturat mai multe teorii cu privire la personalitatea juridică a UE. Două dintre acestea, destul de controversate și discutate de marii politicieni și analiști, se referă la caracterul supranațional și interguvernamental al Uniunii Europene. Fondatorii UE, în fruntea cu Robert Schuman, aveau drept scop dezvoltarea supranațională a Uniunii, prin delegarea tot mai largă a competențelor statelor membre către un organ supranațional. Cu toate acestea, actualmente în cadrul Uniunii Europene se evidențiază tot mai mult teoria interguvernamentalistă, rolul statelor membre fiind valorificat la un nivel înalt, acestea având o putere decizională mult mai largă decât anterior. Plus la această, în prezent nu există o viziune unanim recunoscută referitor la dezvoltarea Uniunii Europene într-un viitor apropiat. Susținătorii federalismului și globalismului afirmă că viitorul UE se manifestă printr-o integrare tot mai profundă în mai multe domenii. Cu toate acestea, oponenții acestei mișcări remarcă o tendință tot mai pronunțată de cooperare clasică în cadrul UE. Acest studiu reprezintă o cercetare a teoriilor supranaționalismului și a interguvernamentalismului de-a lungul formării UE începând de la construcția CECO, CEE, CEEA și terminând cu construcția actuală a Uniunii Europene.

1. Supranaționalismul ca tip de uniune politică multinațională

O uniune supranațională reprezintă un tip de uniune politică multinațională în care puterea de luare a deciziilor este delegată de către guvernele statelor membre unei autorități independente de acestea, care acționează în numele întregii Uniuni. O organizație supranațională include membri din diferite state ale lumii. Motivele care determină formarea unei organizații supranaționale sunt beneficiul fiecărui stat membru prin stabilirea de standarde care se referă la comerț, cu scopul final de a menține stabilitatea economică în toate statele implicate în organizație. Structura unei organizații supranaționale permite elaborarea unor standarde politice și economice aplicabile de statele membre. De exemplu, o organizație supranațională poate stabili că fiecare dintre statele membre va adopta legislația prin care în ordinea juridică națională va fi transpusă ideologia organizației cu privire la tarifele comerciale sau organizația supranațională poate dispune ca statele membre să creeze echilibrul de importuri și exporturi între ele. Trebuie să remarcăm faptul că natura unei organizații supranaționale poate fi schimbată, permițând organizației să se adapteze la condițiile mondiale schimbătoare, atât politice, cât și economice.¹

În cristalizarea sa, conceptul supranaționalismului a trecut prin mai multe etape. Prima etapă este strâns legată de numele laureatului Premiului Nobel Albert Einstein care, după ce SUA a aruncat bombele atomice pe Hiroshima și Nagasaki în august 1945, a propus ideea creării unei organizații „supranaționale” care va controla toate forțele militare, inclusiv armele nucleare. A. Einstein credea că crearea uniunii supranaționale ar putea începe cu Statele Unite, Regatul Unit și Uniunea Sovietică și care, treptat, va crește prin cuprinderea altor națiuni. Marele savant considera că crearea organizației supranaționale reprezintă o singură modalitate de a evita războiul nuclear. A. Einstein, într-un discurs din aprilie 1948 la Carnegie Hall, afirma: „Există o singură cale către pace și securitate: calea organizării supranaționale.”² Datorită celebrității sale, ideile lui Einstein au generat multe discuții controversate, însă propunerea lui nu a fost susținută nici de Occident, nici de Uniunea Sovietică.

Ideea creării unei comunități europene supranaționale este strâns legată cu numele lui W. Churchill, care pe parcursul mai multor ani a jucat unul dintre cele mai importante roluri pe arena politică mondială, în general, și cea europeană, în special. Fiind un adept ferm al Uniunii Europene, W. Churchill a propus, în cadrul vestitului său discurs din 19 septembrie 1946 de la Universitatea din

¹ <https://www.wise-geek.com/what-is-a-supranational.htm>

² Albert Einstein, *Ideas and Opinions* (New York: Crown/Bonanza, 1954), p. 147 (emphasis in original); cf. pp. 118-61. See also Walter Isaacson, *Einstein: His Life and Universe* (New York: Simon and Schuster, 2007), ch. 22, pp. 487-500.

Zurich, de a recrea familia europeană, dotând-o cu o structură ce i-ar permite să trăiască în pace, securitate și libertate. Prim-ministrul Marii Britanii a specificat că este necesar de a crea un tip de Statele Unite ale Europei, iar primul pas în acest scop ar fi asocierea Franței și Germaniei.¹

Următoarea etapă a cristalizării conceptului de uniune supranațională este legată de numele lui Robert Schumann, Ministrul Afacerilor de Externe a Franței, care la semnarea Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale,² cât și în timpul altor discuții publice a inițiat și a promovat ideea creării unei democrații supranaționale. Plus la aceasta, Schumann în celebra sa declarație a fundamentat ideea creării unei “Federații Europene” și a organului supranațional, scopul căruia era integrarea tot mai profundă a comunității europene. Fiind un adept al integrării europene, Robert Schumann a propus unirea resurselor de oțel și cărbune ale Franței și Germaniei sub auspiciile unei Înalte Autorități cu posibilitatea participării și a altor state europene. Planul în cauză a fost proiectat de către Jean Monnet³, fiind elaborat în cadrul Comisiei de Planificare Economică a Franței, care avea rolul de a dirija reconstrucția postbelică și modernizarea economiei franceze, iar experiențe acestei sarcini l-au determinat pe Monnet să constate ineficiența economică a statului-națiune european în lumea modernă.⁴ Jean Monnet era convins de faptul că cooperarea economică dintre state este crucială.⁵ El a considerat indispensabilă crearea unei “piețe comune largi și dinamice”, “a unei imense piețe continentale la scară europeană”.⁶

Trebuie să remarcăm faptul că inspirația planului nu a fost una pur economică, ci a reprezentat și tendința de a restabili relațiile dintre Franța și Germania, ce au avut de suferit considerabil în urma războiului, de a-i liniști pe francezii vizavi de orice amenințare militară din partea vecinului⁷ și de a lega statele în cauză cu un cadru juridic obligatoriu de cooperare a cărbunelui cum sunt Saar și Ruhr.⁸ Administrarea în comun a producției zăcămintelor de cărbune și oțel ar constitui baza dezvoltării economice ca prim pas spre o "federație europeană". Monnet era un planificator: el nu avea încredere în sistemul pieței libere, care nu a adus multe beneficii Franței în trecut. El avea convingerea că dezvoltarea unor instituții supranaționale stă la baza edificării unei comunități economice autentice care ar adopta în comun politici economice și proceduri raționale de planificare. Cărbunele și oțelul erau văzute doar ca punct de pornire. Aspirația era de a extinde integrarea asupra tuturor sectoarelor economiei Europei de Vest; dar un asemenea proiect ar fi părut prea ambițios pentru a obține dintr-o dată aprobarea.⁹

Conceptul introdus și promovat de către Robert Schumann a devenit o realitate concretă atunci când guvernul francez a fost de acord cu principiile exprimate în Declarația lui Schumann și a acceptat Planul lui Schumann limitat la sectoare specifice de interes vital al păcii și al războiului, iar propunerea lui Schumann a dus la instituirea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) – un prim pas important spre o integrare europeană, pas care a mers mai departe de interguvernamentalism și a stabilit o autoritate supranațională.¹⁰ Planul lui Schumann a obținut susținerea statelor europene destul de ușor tocmai fiindcă, pe lângă faptul că reprezenta o formă strict limitată de integrare, servea unui obiect practic. Aplicarea Planului urma să elibereze Germania (pe

¹ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 10

² CONVENȚIE Nr. 1950 din 04.11.1950 PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE* Publicat : 30.12.1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art Nr : 342 Data intrării în vigoare : 01.02.1998 *Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. lex.justice.md/md/285802/

³ Kapteyn P., and VerLoren van Themaat, P., Introduction to the Law of the European Communities after the coming into force of the SEA, ed. L. Gormle, 2 ed. Kluwer, 1989, p. 25

⁴ Bache Ian, Geore Stephen, Politica în Uniunea Europeană, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 24

⁵ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 10

⁶ Bache Ian, op. cit., p. 24

⁷ Craig P. and De Burca, G., EU Law. Text, cases, and materials 4 ed. Oxford 2008, p.5

⁸ Kapteyn P., and VerLoren van Themaat, P., Introduction to the Law of the European Communities after the coming into force of the SEA, ed. L. Gormle, 2 ed. Kluwer, 1989, p. 25

⁹ Bache Ian, Geore Stephen, Politica în Uniunea Europeană, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 24

¹⁰ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 10

atunci de Vest) de reglementările internaționale stricte privind industria sa, dar punea statele europene – încă nesigure de intențiile Germaniei – în imposibilitatea de a-i monitoriza activitățile.¹

Trebuie să remarcăm faptul că termenul „supranațional” apare pentru prima dată în cadrul unui tratat internațional în Tratatul de la Paris din 18 aprilie 1951 prin care a fost creată Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului. Scopurile tratatului au fost crearea unei pieți unice a cărbunelui și oțelului prin abolirea taxelor de import și export, precum și a oricăror restricții de comerț, a practicilor anti-concurență și a subsidiilor din partea statului, dezvoltarea unor politici comune a industriilor oțelului și cărbunelui.² Conceptul supranaționalismului a definit o nouă metodă comunitară în cadrul CECO, desemnând și începutul reorganizării Europei. Acesta a fost folosit în art. 9 a tratatului care reglementa atribuțiile și modul de funcționare a Înaltei Autorități astfel: membrii Înaltei Autorități “se vor abține de la orice comportament incompatibil cu caracterul supranațional al funcțiilor lor. Fiecare stat membru este de acord să respecte acest caracter supranațional și să nu depună eforturi pentru a influența membrii Autorității superioare în exercitarea atribuțiilor lor.”³ Prin urmare, caracterul supranațional al CECO se manifestă mai ales prin instituirea unei autorități, membrii căreia sunt independenți de conducerea statelor care i-au delegat și trebuie să reprezinte interesele generale a întregii comunități. Observăm că prin introducerea caracterului supranațional al Înaltei Autorități a fost creat un nou concept democratic și juridic. Principiul inovației Autorității a fost caracterul său supranațional. Ea a avut o arie largă de competențe pentru a asigura că obiectivele tratatului au fost îndeplinite și că piața comună a funcționat fără probleme. Caracterul supranațional al Înaltei Autorități s-a manifestat mai ales prin împuternicirile conferite acestui organ comunitar în domeniul adoptării deciziilor de către membri săi cu o majoritatea de voturi, chiar și în circumstanțele de consultare cu alte organisme. Înalta Autoritate ar putea emite trei tipuri de instrumente juridice: decizii, legi care au fost în întregime obligatorii; recomandări, care au avut obiective obligatorii, dar metodele au fost lăsate la latitudinea statelor membre; și de avize, care nu au avut nici o forță juridică. Este cert faptul că balanța de puteri dintre Înalta Autoritate și Consiliul, reprezentând în special interesele statelor membre, a fost diferită în Tratatul CECO și tratatele ce au urmat, mai ales Tratatul Comunității Economice Europene (CEE), conținând un element forte supranațional. A fost clar de la bun început că CECO a însemnat pentru „părinții” săi fondatori mai mult decât reglementarea relațiilor în domeniul oțelului și cărbunilor și un prim pas spre o integrare europeană atât economică, cât și politică.⁴ Mulți dintre adepții integrării europene erau “federaliștii”⁵ în sensul credințelor lor în crearea unui organism politic supranațional cu împuterniciri respective și care ar prelua mai multe dintre funcțiile statelor suverane.⁶

Părinții fondatori ai Comunității Europene au remarcat faptul că supranaționalismul este piatra de temelie a sistemului guvernamental. Acest lucru este consacrat în Declarația Europei făcută la 18 aprilie 1951, astfel: “Europa trebuie să aibă un guvern comun creat cu scopul elaborării, promovării și implementării politicii externe, celei de apărare, politicii economice, financiare și dezvoltare științifică comune.”⁷ În declarația respectivă a fost menționat și rolul parlamentelor naționale din fiecare țară membră care trebuie să aibă o putere decizională deplină asupra tuturor problemelor sociale și culturale, subordonându-se puterii Guvernului european doar în aspectele legate de domeniul finanțelor și în alte domenii specifice legate de dezvoltarea economică a statelor membre.⁸ Prin semnarea acestui tratat, părțile participante dau dovada hotărârii lor de a crea prima instituție

¹ Allan Ththan, Eugen Osmochescu, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău ARC, 2003, p. 20

² Bearicia Revenco, op. cit., p. 10

³ Treaty establishing the European Coal and Steel Community (Paris, 18 April 1951) art. 9 [Treaty establishing the European Coal and Steel Community \(Paris, 18 April 1951\) - CVCE Website](#)

⁴ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 10

⁵ Craig P. and De Burca, G., EU Law. Text, cases, and materials 4 ed. Oxford 1998, p.5

⁶ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 11

⁷ The European Declaration [The European Declaration – OswaldMosley.com](#)

⁸ *Ibidem*

supranațională și că astfel pun adevărata bază a unei Europe organizate. Această Europă rămâne deschisă tuturor națiunilor. Sperăm profund că alte națiuni se vor alătura în efortul nostru comun.”¹

Părțile contractante au subliniat necesitatea creării Uniunii Europene bazate pe libertate, democrație și promovarea conceptului statului de drept. Cele șase state fondatoare (Franța, Italia, Germania de Vest, Țările de Jos, Belgia, Luxemburg) și-au pus drept scop de a face „războiul nu numai de neconceput, ci și imposibil din punct de vedere material”. Pentru a atinge acest scop statele membre și-au delegat competența în domeniul producției cărbunelui și oțelului, Înaltei Autorități, înstitute de statele membre. Astfel, au fost puse bazele creării unei Europe mai largi cu integrarea mai profundă a statelor membre legată de dezvoltarea continuă a sistemului supranațional.² Termenul “supranațional” nu apare în celelalte tratate, precum Tratatul de la Roma, Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Nisa sau Tratatul de la Lisabona.

Dezvoltarea ideii supranaționalismului s-a manifestat mai ales prin tendința de a dezvolta o politică comună în domeniul militar și cel politic. Conform Planului Pleven din 1950, prezentat de către Franța, se propunea crearea unei Comunității de Apărare Europeană (CAE) cu o armată europeană plasată sub controlul Ministerului European al Apărării, cu un buget comun și instituții comune. Tratatul respectiv a fost semnat la 27 mai 1952 de cele șase state membre ale CECO. În urma semnării tratatului în cauză s-a argumentat, reieșind din existența unei armate unice, necesitatea unei politici externe comune, motiv pentru care s-a purces la schimbarea unor planuri ale unei Comunități Politice Europene (CPE). Proiectul statutului a fost finisat către 1953 și reprezenta un efort de a crea o federație europeană dotată cu o structură instituțională și scopuri ambițioase, incluzând o politică externă coordonată și o eventuală integrare economică. Totuși, aceste dezvoltări au fost stopate de către Franța, a cărei Adunare Generală a refuzat examinarea ratificării Tratatului CAE.³ Ambele comunități s-au împiedicat de naționalism – acestea erau forțe pe care guvernele nu au dorit și nu au putut să le accepte. CPE avea carența de a fi prea federalistă pentru naționaliști și prea naționalistă pentru adepții integrării europene.⁴ Aceasta a cauzat o stagnare considerabilă în vederea integrării europene și numai peste treizeci și nouă de ani statele au ratificat un alt tratat, semnat la Maastricht în 1992, conform căruia s-a stabilit o Uniune Europeană.⁵

II. Interguvernamentalism

Interguvernamentalismul este una dintre teoriile integrării europene, care a apărut inițial ca o critică a neo-funcționalismului și a evoluat ulterior într-o abordare separată pentru explicarea proceselor de integrare în cadrul Uniunii Europene. Această teorie, sub forma interguvernamentalismului liberal și a fost dezvoltată pe larg în anii 1990.⁶ Aceasta reprezintă un tip de uniune politică multinațională în care, spre deosebire de supranaționalism, statele joacă un rol mai important în procesul decizional. În relațiile internaționale, interguvernamentalismul tratează statele (și guvernele naționale în special) drept principalii actori ai procesului de integrare. Abordările interguvernamentale susțin că pot explica atât perioadele de schimbare radicală din Uniunea Europeană din cauza preferințelor guvernamentale convergente, cât și perioadele de inerție din cauza intereselor naționale divergente. În conformitate cu conceptul interguvernamentalist, accentul principal se pune pe rolul statelor naționale care participă în procesul integrării europene, însă chiar și la cele mai avansate etape a acestei integrări nu se diminuează importanța statelor în procesul decizional.

Mulți ani, principalul reprezentant al interguvernamentalismului a fost Stanley Hoffmann. Fundamentele de bază ale acestei perspective au fost stabilite printr-o serie de publicații, reafirmate printr-o colecție. În conformitate cu ideile lui Hoffmann UE este văzută în primul rând ca o posibilitate de colaborare între state, care sunt actori raționali și a căror funcționare internă este

¹ *Ibidem*

² Schuman or Monnet? The real Architect of Europe. Robert Schuman's speeches and texts on the origin, purpose and future of Europe p 129. Bron 2004

³ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 11

⁴ Allan Ththan, Eugen Osmochescu, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău ARC, 2003, p. 20

⁵ Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 11

⁶ [Интергouverнментализм \(теория\) — Карта знаний \(kartaslov.ru\)](http://kartaslov.ru)

gubernată de principiile de autoritate și ierarhie. În contextul unei interdependențe economice generalizate, UE constituie o formă mai profundă de „regim internațional” – definit ca un set de norme, instituții și politici comune permițând acelor state să controleze mai eficient anumite sectoare problematice cum ar fi comerțul, agricultura sau mediul înconjurător.^{1 2} „Suveranitatea colectivă” rezultată nu duce la o diminuare a rolului statelor, ci dimpotrivă, la o întărire a acestui rol, încurajând adaptarea lor la constrângerile impuse de mediul internațional. Crearea unui regim nu duce neapărat la crearea altora printr-un efect de transfer, așa cum presupuneau neo-funcționaliștii.³

În fundamentarea ideilor sale Stanley Hoffmann a pornit de la premisa că statele membre – și în special guvernele naționale – își protejau cu atenție puterea din motive bine întemeiate. Această preocupare de a ține cont de relația intern-extern s-a întâlnit și în “metodele politicii interne”, care căuta să investigheze contextul intern al statelor pentru înțelegerea proceselor politice la nivelul UE.⁴

În esență, critica lui Stanley Hoffmann la adresa neo-funcționalismului se baza pe trei idei. Savantul considera că integrarea europeană trebuie tratată luându-se în seama contextul global. (1) Integrarea regională este doar un aspect al evoluției sistemului internațional mondial. Neo-funcționaliștii au prezis un progres implacabil al procesului integrării; însă aceste afirmații se bazau pe o dinamică internă și pe o presupunere implicită că circumstanțele contextului internațional sunt constante. Această critică a devenit relevantă sub incidența schimbărilor survenite în situația economică globală a anilor 1970. (2) Guvernele naționale reprezentau actori cu influență singulară în procesul integrării europene: ele dirijau natura și ritmul integrării în virtutea preocupării lor de a proteja și promova „interesul național”. (3) Cu toate că, acolo unde “interesele naționale” coincid, guvernele naționale ar putea accepta o integrare mai strânsă în sectoarele tehnice naționale, cum ar fi apărarea și securitatea națională.^{5 6}

Stanley Hoffmann a respins părerea neo-funcționaliștilor, conform căreia guvernele ar ceda în ultima instanță presiunilor de integrare venite din partea grupurilor elitare de interese. Totuși, argumentele sale se îndreptau de realismul clasic, care trata statele ca pe niște actori raționali unitari, acordându-se o importanță redusă politicii interne.⁷

Milward unul dintre principalii reprezentanți ai paradigmei interguvernamentaliste a considerat că guvernele naționale au avut un impact decisiv asupra procesului de integrare europeană. Alan Milward afirma că interdependența solidă a piețelor de cărbune, a agriculturii și a comerțului nu a lăsat statelor europene după 1946 nici o altă soluție decât să se organizeze în mod colectiv pentru a oferi politici de protecție socială cetățenilor.⁸ Plus la aceasta, în loc să se afle într-o poziție mai slabă ca urmare a transferului suveranității la un nivel supranațional, aceste state au beneficiat semnificativ de procesul de integrare. Respingând teoria care afirma că statele renunță la o parte din suveranitatea lor prin înființarea de instituții europene comune, Milward a afirmat, dimpotrivă, că acest lucru reprezintă pentru ele o modalitate de a se restabili în mod individual.⁹

În critica neo-funcționalismului cu ideea sa de efectul de „preaplin” (“spillover effect”), susținătorii interguvernamentalismului au susținut ideea că procesul de integrare se derulează fără dificultăți în domeniile unde elementul politic nu este atât de evident, de exemplu, în domeniul economiei. Cu toate acestea, susținătorii mișcării respective au afirmat că pentru soluționarea problemelor care

¹ Hoffmann S. (1982) „Reflection on the nation-state in Western Europe today” *Journal of Common Market Studies*, 21-37

² Levy M., Young O., and Zurn M., 1995 “The study of international regimes”, *European Journal of International relations*, 1, 267-330

³ Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 29

⁴ Bulmer S. 1983 *Domestic politics and EC policy-making*, *Journal of Common Market Studies* 21:4 261-80 citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 29

⁵ S. Hoffmann *The European Process at Atlantic Crosspurposes* *Journal of Common Market Studies* 3 (1964) 85-101

⁶ S. Hoffmann *Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe*, *Daedalus* 95 (1966) 862-915 citat după Bache Ian, Geore Stephen, *Politica în Uniunea Europeană*, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 29

⁷ Bache Ian, Geore Stephen, *Politica în Uniunea Europeană*, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 30

⁸ Milward A 1995 *The European Rescue of the Nation-state* (London: Routledge ; Berkeley: University of California Press) citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 29

⁹ Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 29

afectează interesele naționale, trebuie să fie exprimată voință tuturor statelor¹. Cu alte cuvinte, din punct de vedere al susținătorilor interguvernamentalismului, integrarea mai profundă a statelor membre a UE poate fi atinsă doar în domeniile în care se observă efecte pozitive la nivelul tuturor statelor membre, deși în grade diferite, dar simultan (de exemplu: ideea pieței comune care a fost benefică pentru toate statele membre ale UE); cu toate acestea, în acele domenii în care interesele naționale ale diferitor țări se vor contrazice între ele sau între interesele statelor și cele supranaționale unirii, procesul de integrare se va confrunta cu obstacole serioase (de exemplu: criza "scaun gol" în CEE).²

Reapariția abordărilor interguvernamentaliste a fost posibilă datorită teoriei alegerii raționale, care a câștigat teren substanțial în știința politică americană din anii 1980. Pornind de la ipoteza că statele doresc să diminueze costurile tranzacției într-o economie deschisă, teoreticienii alegerii raționale consideră integrarea europeană în primul rând ca o acțiune colectivă al cărei scop, pentru fiecare stat, este de a optimiza câștigurile.³ Lucrarea lui Geoffrey Garrett despre înființarea pieții unice este un bun exemplu.⁴ Se acordă importanța preferințelor politice ale statelor membre, deși în termenii practici acest lucru înseamnă preferințele guvernelor centrale, deoarece el nu a studiat originile lor în cadrul societății care le compuneau.⁵

Interguvernamentalismul liberal a devenit o dezvoltare logică a teoriei de integrare interguvernamentalistă, conceptul respectiv fiind expus de Andrew Moravchik în lucrarea "The Choice for Europe" la începutul anilor 1990. În încercarea ambițioasă de a construi o teorie a integrării europene, Moravchik pornește de la trei postulate de cercetare: 1) Statul este un actor rațional în Europa; 2) Puterea din UE este rezultatul negocierilor dintre state; 3) Teoria liberală este necesară pentru a explica formarea preferințelor naționale din cadrul statului. Primele două ipoteze sunt asemănătoare cu afirmațiile făcute de Stanley Hoffman, cu toate că lucrarea lui Moravchik a implicat demonstrații empirice extinse.⁶ Prezentarea rolului de bază al statelor naționale în procesul de integrare europeană a fost completată de conceptul liberal de formare a preferințelor la nivel național.⁷ Prin urmare, formarea preferințelor naționale reprezintă contribuția cea mai originală a interguvernamentalismului liberal.⁸ Acest concept s-a bazat pe considerația că guvernele, optând pentru integrare europeană continuă, au o viziune clară referitor la preferințele lor, care, de fapt, determină progresul în procesul de negocieri în cadrul organizației internaționale.⁹ Interesele statelor sunt văzute ca cereri ale actorilor sociali interni adresate guvernelor „lor” naționale.¹⁰

În plus, E. Moravchik menționează importanța procesului de formare a preferințelor naționale în cadrul statului însuși¹¹. Astfel, pe arena politică a statului activează diferite grupuri de interese, care concurează pentru a influența politica promovată de guvern. În același timp, instituțiile comunitare sunt percepute ca instrumente de asigurare a executării înțelegerilor realizate între țările membre. În această interpretare importanța elementelor supranaționale în cadrul procesului de integrare este una limitată.¹² În elaborarea acestui model Moravchik a fost influențat de abordarea jocului pe două niveluri a lui Robert Putman: un cadru analitic care deține propria lui valoare independentă pentru

¹ Wiener A., *Diez T.* European Integration Theory. — Oxford: Oxford University Press, 2009. — 295 p.

² Milward A.S. *The European Rescue of the Nation-State.* — London: Routledge, 1992. — 466 p.

³ Bulmer Sion, op., cit. p. 29

⁴ Garrett G. 1992 International cooperation and international choice: The European Community's international market, *International Organization* 46/2 Spring 1992 533-60 citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 29

⁵ Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 29

⁶ Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 30

⁷ Moravcsik A. *The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht.* — London: Routledge, 1998. — 532 p.

⁸ Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 30

⁹ Moravcsik A. *The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht.* — London: Routledge, 1998. — 532 p.

¹⁰ Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 30

¹¹ Moravcsik A. op. cit., 532 p.

¹² Moravcsik A., Schimmelfennig F. *Liberal Intergovernmentalism // European Integration Theory.* — Oxford: Oxford Press, 2009. — P. 67-87.

înțelegerea rolului guvernelor membre în cadrul negocierilor UE.¹ Abordarea jocului pe două niveluri a lui Putman s-a inspirat din lucrările având ca temă negocierile din domeniul relațiilor industriale pentru a sublinia dinamicele diferite ce există în negocierile la nivel înalt (organizații internaționale sau UE) și interacțiunea cu politicile interne ale statelor participante.²

Critica interguvernamentalismului s-a axat pe câteva aspecte. În primul rând, privind statele membre ale UE doar prin prisma guvernelor centrale Moravchik neglijează diversitatea lor internă (coaliții multipartid, relații între executive centrale și autoritățile locale, rivalități între agenții și birocrații, sistemul prezidențial versus cel parlamentar și așa mai departe). Prin urmare, afirmând că UE este arena pe care statele “mari” își exercită puterea, Moravchik simplifică considerabil procesele decizionale. Plus la această, Moravchik vede în instituțiile europene doar agențiile create de statele membre cu scopul creșterii inițiativei și influenței guvernelor naționale, deși ele sunt totodată organizații care își dezvoltă propriile idei și interese în legătura cu statele care le-au înființat. În ultimul rând, în ceea ce privește stabilirea înțelegerii din cadrul statelor, există credința conform căreia interesele statelor pot fi făcute cunoscute prin intermediul guvernelor naționale și nu pe alte căi, cum ar fi lobby direct la Bruxelles.³

III. Diferența între supranaționalism și interguvernamentalism

Referindu-ne la diferențele dintre organizațiile internaționale interguvernamentale și cele supranaționale, trebuie să remarcăm faptul că o organizație supranațională reprezintă o uniune internațională în care puterea și influența statelor membre transcend granițele sau interesele naționale pentru a le împărtăși în luarea deciziilor și pentru a vota problemele legate de organismul colectiv. Cel mai bun exemplu de supranaționalism este Uniunea Europeană. Alte organizații internaționale, de tip interguvernamental în esență, însă unde sunt prezente elemente supranaționale sunt de exemplu, Organizația Mondială a Comerțului, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Consiliul Europei. UNICEF este unul dintre cele mai cunoscute organizații internaționale cu elemente sectoriale de supranaționalism. UNICEF lucrează în mai mult de o sută nouăzeci de țări și teritorii pentru îmbunătățirea vieții copiilor. Consiliul Europei, este de fapt o organizație internațională clasică, ce nu implică transferuri de competențe și de suveranitate din partea statelor. Singura excepție de la ideea interguvernamentală s-a făcut în materia drepturilor omului, unde în baza Convenției europene a drepturilor omului, încheiată în 1950, s-a creat un sistem de protecție cu caracter supranațional.

Beneficiile acestui concept sunt sinergiile derivate din politicile sociale și economice și o prezență mai puternică pe scena internațională. Responsabilitățile organizației supranaționale pot include semnarea tratatelor internaționale și crearea standardelor unice pentru comerțul internațional. În timp ce principalele organizații supranaționale se concentrează pe facilitarea schimburilor comerciale între națiunile membre, acestea pot avea, de asemenea, implicații sau cerințe politice. De exemplu, poate necesita ca toate națiunile membre să participe la anumite activități politice, cum ar fi alegerile publice pentru conducere.

Prin urmare, diferența majoră între o organizație supranațională și cea interguvernamentală se manifestă prin faptul că într-o organizație supranațională există un organ independent care poate lua deciziile din numele întregii Uniuni, care vor fi obligatorii pentru toate statele membre, persoane fizice și juridice, iar în cadrul organizației interguvernamentale deciziile de o importanță majoră pentru statele membre sunt luate după consultarea cu toate statele și participarea acestora în procesul decizional.

IV. Supranaționalism și interguvernamentalismul în cadrul UE

Pentru a determina aspectele de supranaționalism și interguvernamentalismul în cadrul UE considerăm oportun să începem de la analiza procesului cunoscut sub numele de integrare europeană, care a demarat prin semnarea Tratatului de la Paris, în aprilie 1951, de către guvernele Belgiei, Franței, Germaniei, Italiei, Luxemburgului și al Olandei. Acest proces se referea la faptul că economiile statelor-membre și, ulterior, alte sectoare de politici deveneau tot mai mult administrate în comun. Deciziile luate mai înainte exclusiv de guvernele naționale devin hotărâri luate împreună cu

¹ Putman R. 1988 *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games*, International Organization 42, 427-60 citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 30

² Bulmer Sion, Christian Lequesne *Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier* 2009 p. 30

³ *Ibidem*

alte guverne și cu instituțiile europene create în mod special. Guvernele au renunțat la dreptul exclusiv de a elabora legislația cu privire la anumite categorii de probleme (suveranitatea națională) în favoarea unor procese decizionale comune cu alte guverne (suveranitatea partajată). Ale tipuri de sarcini au fost delegate instituțiilor europene.¹

Integrarea politică europeană a fost văzută ca un proces, în cadrul căruia actorii politici din câteva modele naționale distincte sunt convinși să-și reorganizeze loialitățile. Așteptările și activitățile politice către un centru nou, ale cărui instituții posedă sau solicită jurisdicției asupra statelor naționale preexistente. Rezultatul final al unui proces de integrare politică este o comunitate politică nouă, suprapusă celor preexistente.²

În definiția lui Haas se conține implicit ideea dezvoltării unui stat european federal. Cu mai multă prudență, Lindberg³ a definit integrarea politică ca pe un proces, însă fără referirea la punctul final: integrarea politică este (1) procesul prin care națiunile renunță la dorința și la capacitatea de a dirija în mod independent politici externe și interne-cheie, urmărind în schimb să ia decizii comune sau să delege procesul decizional unor organisme centrale noi; și (2) procesul prin care actorii politici din câteva modele naționale distincte sunt convinși să-și reorienteze așteptările și activitățile politice către un centru nou.⁴

Referindu-ne la personalitatea juridică a Uniunii Europene (UE), aceasta reprezintă un nou tip de organizație supranațională, statutul căreia prevede organizarea alegerilor în care cetățenii statelor membre a UE aleg prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat aleg membrii organului intern al UE (Parlamentul European). Observăm că UE ca organizație internațională depășește nivelul de integrare politică prevăzut de tratatele internaționale clasice.

Metoda comunității supranaționale a fost atacată, nu numai de către de Gaulle, ci și de alți naționaliști și comuniști. În perioada post-de Gaulle, guvernele au ținut și continuă să organizeze alegeri naționale separate pentru Parlamentul European, mai degrabă decât organizarea alegerilor paneuropene sub un statut unic, așa cum se specifică în toate tratatele. Acestea au favorizat partidele majore și a dus la discriminarea partidelor regionale mai mici. Diferența în organizarea alegerilor, cât și semnarea Tratatului de la Amsterdam și a Tratatului de la Maastricht și crearea a 3 comunități CECO, CEE, CEEA a dus la confundarea structurii interguvernamentale și a celei supranaționale.

Trebuie să remarcăm faptul că Tratatul Constituțional⁵ și ulterior în Tratatul de la Lisabona⁶, a dus la reducerea supranaționalismului democratic deplin în direcția nu doar a interguvernamentalismului, ci și a politizării instituțiilor și a controlului de către partidele politice de guvernare din statele membre. Comisia în calitate de instituție supranațională implică necesitatea respectării statutului special al membrilor săi, care trebuie să fie independenți de interesele comerciale, de muncă, de consum, politice sau de lobby ale statelor (articolul 9 din Tratatul de la Paris⁷). Comisia urma să fie compusă dintr-un număr redus de personalități cu experiență, a căror imparțialitate nu era pusă la îndoială. De altfel, primii președinți ai Comisiei și ai Înaltei Autorități au fost puternici apărători ai democrației europene împotriva practicii naționale, autocratice sau a guvernării celor puternici asupra celor slabi. Tratatul Constituțional și Tratatul de la Lisabona promovează ideea favorabilă Guvernelor, care ar prefera să aibă un membru național în Comisie, deși acest lucru este împotriva principiului democrației supranaționale. (Conceptul inițial era că Comisia ar trebui să acționeze ca un colegiu imparțial unic de personalități independente și cu experiență care se bucură de încrederea publică. Una dintre Comunități a fost definită în tratat cu o Comisie cu mai puțini membri decât numărul statelor

¹ Bache Ian, Geore Stephen, *Politica în Uniunea Europeană*, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 21

² E. B. Haas, *The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957* (ediția a doua) Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1968 p.16

³ L. Lindberg *The Political Dynamic of European Economic Integration* (Stanford: Stanford University Press; London: Oxford University Press 1963 p. 149

⁴ Bache Ian, Geore Stephen, *Politica în Uniunea Europeană*, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 21

⁵ Treaty establishing a Constitution for Europe [EUR-Lex - C:2004:310:TOC - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁶ Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene (2007/C 306/01) [EUR-Lex - 12007L/TXT - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁷ Tratatul de la Paris Treaty establishing the European Coal and Steel Community (Paris, 18 April 1951) - [CVCE Website](#)

sale membre.) Astfel, membrii Comisiei devin predominant atașați de partide politice și compuși din politicieni naționali uneori respinși sau nedoriți.

O altă tendință dominantă în UE este exprimată de Guvernele statelor membre care pledează pentru păstrarea secretului deliberărilor în Consiliu sau în Consiliul European, unde se discută chestiuni de interes cel mai vital pentru cetățenii europeni. În timp ce unele instituții precum Parlamentul European au dezbateri deschise publicului, altele precum Consiliul dar și și numeroase comitete la nivelul Consiliului păstrează secretului deliberărilor. Această tendință este absolut contrară ideii lui Schumann, care în cartea sa, "Pour l'Europe" (Pentru Europa), menționa că într-o comunitate supranațională democratică „Consiliile, comitetele și alte organe ar trebui să fie plasate sub controlul opiniei publice care să fie efectivă, fără a-și paraliza activitatea și nici a inițiativelor utile”.¹

V. Competența UE

Referindu-ne la competența UE în diferite domenii trebuie să remarcăm faptul că Tratatul UE (Tratatul de Constituție UE și Tratatul de Funcționare UE) prevăd exhaustiv domeniile în care Uniunea are competență exclusivă care se manifestă prin faptul că numai Uniunea poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie pentru statele membre ale comunității; competență partajată cu statele membre care explică situația în care Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic, domeniile în care UE și statele membre coordonează politicile economice și de ocupare a forței de muncă cu statele membre și acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre.

Prin urmare, analizând conținutul art. 2 al Tratatului de constituire a UE, observăm că doar UE poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie pentru toate statele membre în domeniile în care aceasta are *competența exclusivă* printre care:

(a) uniunea vamală creată în 1968, care facilitează schimburile comerciale între întreprinderile din UE, armonizează taxele vamale pentru mărfurile provenind din afara Uniunii și contribuie la protejarea cetățenilor, a animalelor și a mediului în Europa. În baza acesteia sunt eliminate frontierele dintre statele membre în ceea ce privește comerțul cu toate categoriile de bunuri (articolul 28 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE). Sunt interzise între statele membre taxele vamale și orice taxe cu efect echivalent. În practică, uniunea vamală presupune colaborarea autorităților competente din cele 27 de state membre, ca și cum ar fi o singură entitate. Aceste autorități aplică aceleași tarife pentru mărfurile importate pe teritoriul lor din restul lumii, dar nu aplică tarife la nivel intern, aceasta înseamnă că nu se plătesc taxe vamale atunci când mărfurile sunt transportate dintr-o țară a UE în alta. Controalele vamale la frontierele externe ale UE îi protejează pe consumatori de produsele care ar putea fi periculoase sau dăunătoare pentru sănătatea lor. De asemenea, protejează animalele și mediul prin combaterea comerțului ilegal cu specii pe cale de dispariție și prin prevenirea bolilor care pot afecta plantele și animalele. Autoritățile vamale colaborează cu serviciile de imigrație și cu cele care elaborează politici pentru a lupta împotriva criminalității organizate și a terorismului. Ele combat traficul de persoane, droguri, arme și produse contrafăcute și se asigură că turiștii care transportă sume mari de numerar nu spală bani, nu fac evaziune fiscală și nu finanțează organizații criminale. Autoritățile vamale din UE combat, de asemenea, fraudele în materie de taxe și drepturi vamale pe care le comit întreprinderile și persoanele fizice, privând astfel guvernele naționale de venituri vitale pentru cheltuielile publice.² La frontierele externe, mărfurilor provenite din țările terțe li se aplică Tariful vamal comun, completat de Tariful vamal integrat (TARIC). Produsele care se află în liberă circulație în cadrul Uniunii trebuie să respecte normele pieței interne și anumite dispoziții ale Politicii comerciale comune. În plus, Codul vamal comunitar și Codul vamal al Uniunii garantează o aplicare uniformă a normelor de către autoritățile vamale ale statelor membre.³

(b) stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne; care se manifestă mai ales prin păstrarea și promovarea practicilor loiale în domeniul concurenței, garantarea întreprinderilor condiții echitabile și egale de concurență. În același timp, normele iau în considerare

¹ Schuman R. Pour l'Europe Paris, 1963, p. 146

² Vamă Uniunea vamală a UE în acțiune [Vamă | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://www.europa.eu)

³ [Vamă - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://www.europa.eu)

aspecte precum inovarea, standardele comune sau dezvoltarea întreprinderilor mici. Comisia Europeană monitorizează și investighează practicile anticoncurențiale, fuziunile și ajutoarele de stat pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru întreprinderile din UE, garantând, în același timp, oferte suficiente și prețuri decente pentru consumatori. Competențele Comisiei în ceea ce privește investigarea și sancționarea încălcării normelor UE în materie de concurență sunt supuse unor mecanisme interne de verificare și echilibrare, precum și controlului jurisdicțional al instanțelor europene.¹ În UE există norme stricte care protejează libera concurență. Normele UE în materie de concurență se aplică direct în toate țările din UE. Aceste norme li se aplică tuturor organizațiilor implicate în activitatea economică (asociații profesionale, grupuri de întreprinderi etc.).^{2,3}

(c) politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro; Uniunea economică și monetară (UEM) se referă la strânsa coordonare a politicilor economice ale statelor membre la nivel european. În baza politicii de adoptare a monedei euro, statele membre se angajează să evite deficitele de buget excesive („Pactul de stabilitate și creștere”). Contextul relevant pentru UEM poate fi găsit în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.⁴ În baza Tratatului respectiv, țările UE convin: să își coordoneze politicile economice; să depună eforturi în vederea realizării convergenței propriilor performanțe economice și să acționeze în conformitate cu principiile unei economii de piață deschise. Scopul implementării politicii respective se manifestă prin integrarea mai strânsă a politicilor din zona euro și de la nivel național; îmbunătățirea guvernantei economice; înființarea unui consiliu fiscal european pentru îmbunătățirea supravegherii fiscale a zonei euro; o reprezentare externă mai puternică a euro prin încurajarea țărilor din zona euro să se exprime într-un singur glas pe scena internațională, în special în cadrul FMI; demersuri în direcția unei uniuni financiare, în special prin: finalizarea uniunii bancare; aprobarea unui sistem european comun de garantare a depozitelor; realizarea unei uniuni a piețelor de capital; o legitimitate democratică mai eficace prin consolidarea controlului parlamentar al evoluțiilor în ceea ce privește UEM și prin realizarea unei implicări mai strânse a parlamentelor naționale. UEM promovează patru principii pentru a consolida moneda unică: ocuparea forței de muncă, creșterea economică, echitatea socială, convergența economică și stabilitatea financiară; responsabilitatea și solidaritatea, precum și reducerea riscurilor și partajarea riscurilor; statutul de membru al UEM, care este deschis tuturor țărilor UE – piața unică este cheia pentru buna funcționare a monedei unice și trebuie păstrată integritatea acesteia; procesul decizional, care ar trebui să devină mai transparent și mai responsabil din punct de vedere democratic.

Banca Centrală Europeană (BCE) joacă un rol esențial în UEM. Banca determină în mod independent politica monetară a țărilor din zona euro. De asemenea, aceasta deține competența exclusivă de a autoriza emiterea de bancnote euro. Țările UE au dreptul de a emite monede, dar BCE trebuie să autorizeze mai întâi cantitatea anuală care va fi emisă.⁵

(d) conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul; Politica comună în domeniul pescuitului (PCP) reprezintă un set de reguli pentru gestionarea flotelor europene de pescuit și pentru conservarea stocurilor de pește. Menită să gestioneze resurse comune, aceasta le oferă tuturor flotelor europene de pescuit acces egal la apele UE și la zonele de pescuit și le permite pescarilor să concureze în mod echitabil. PCP a fost introdusă în anii 1970 și a cunoscut actualizări succesive, cea mai recentă intrând în vigoare la 1 ianuarie 2014. PCP are 4 domenii principale de acțiune: Gestionarea pescuitului; Politica internațională; Piața și politica comercială; Finanțarea politicii. PCP prevede și norme privind acvacultura și implicarea părților interesate.⁶

(e) politica comercială comună. Uniunea Europeană este una dintre cele mai deschise economii din lume. În același timp, ea reprezintă cea mai mare piață unică din lume. Liberul schimb între statele membre a fost unul dintre principiile care au stat la baza creării UE. Uniunea luptă și pentru

¹ [Concurență | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

² [Legea antitrust | Normele UE anticoncurență - Your Europe \(europa.eu\)](http://europa.eu)

³ [Concurență - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁴ [Afaceri economice și monetare - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁵ [EUR-Lex - ec0015 - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁶ [Politica comună în domeniul pescuitului \(PCP\) | Pescuit \(europa.eu\)](http://europa.eu)

deschiderea comerțului mondial. UE răspunde de politica comercială a ansamblului statelor membre și negociază acorduri în numele lor. UE inițiază negocieri pentru încheierea unor acorduri cu diferite țări sau grupări regionale. Aceste acorduri asigură un acces reciproc avantajos atât pieței din UE, cât și celor din țările în cauză. Atunci când negociază acorduri sau norme, UE cere și părerea organismelor publice, a întreprinderilor și a organismelor neguvernamentale. Uniunea sprijină și apără interesele industriei și firmelor din UE încercând să elimine o serie de bariere comerciale, astfel încât exportatorii europeni să beneficieze de condiții mai echitabile și să poată intra pe alte piețe. În același timp, UE sprijină firmele străine, oferindu-le informații practice despre cum pot intra pe piața UE. În plus, UE colaborează cu Organizația Mondială a Comerțului (OMC) pentru a contribui la stabilirea normelor care reglementează comerțul mondial și pentru a elimina obstacolele din calea comerțului dintre statele membre ale OMC.¹

Trebuie să remarcăm faptul că competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare a acestora.²

Referindu-ne la **competență partajată** a UE cu statele membre într-un domeniu determinat, Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic în acest domeniu. Statele membre își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența. Statele membre își exercită din nou competența în măsura în care Uniunea a hotărât să înceteze să și-o mai exercite în domeniile printre care:

(a) piața internă a Uniunii Europene (UE) este o piață unică, pe care este asigurată libera circulație a bunurilor, a serviciilor, a capitalurilor și a persoanelor fără a fi necesară armonizarea legislației naționale și pe teritoriul căreia cetățenii europeni sunt liberi să locuiască, să lucreze, să studieze și să facă afaceri. UE dezvoltă și o uniune a piețelor de capital, pentru a facilita accesul întreprinderilor mici la finanțare și pentru a face din Europa un loc mai atractiv pentru investiții. În plus, piața unică digitală va digitaliza libertățile pe care le aduce piața unică a UE, stabilind norme valabile pe tot continentul cu privire la serviciile de telecomunicații, drepturile de autor, protecția datelor sau gestionarea spectrului de frecvențe radio.^{3,4}

(b) politica socială, pentru aspectele definite în prezentul tratat; Progresele tehnologice, globalizarea și evoluția demografică influențează modul în care trăim și muncim. UE propune politici și norme care să ajute Europa să facă față acestor provocări. Prin Pilonul european al drepturilor sociale, UE își propune să protejeze drepturile cetățenilor, garantând: Egalitatea de șanse și de acces la piața muncii; Condiții de muncă echitabile; Protecție și incluziune socială. Legislația UE cu privire la ocuparea forței de muncă asigură niveluri minime de protecție valabile pentru toți oamenii care trăiesc și muncesc în UE. Există norme europene concepute pentru a facilita viața cetățenilor UE care locuiesc și lucrează în alte state membre, protejându-le drepturile în materie de securitate socială (asigurare de sănătate, prestații sociale etc.).⁵

(c) coeziunea economică, socială și teritorială; UE investește pe plan local prin politica sa regională. Aceasta vizează toate regiunile și orașele din UE și conține măsuri de stimulare a creșterii economice, a numărului de locuri de muncă și a calității vieții prin investiții strategice. Datorită solidarității UE, care ia în acest fel o formă practică, oamenii din regiunile mai puțin dezvoltate pot începe să beneficieze de avantajele pieței europene – cea mai mare piață din lume. Prin politica sa regională, UE caută să aducă îmbunătățiri în 5 domenii: investițiile în oameni, prin sprijinirea accesului la piața muncii, la educație și la oportunitățile de incluziune socială; sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii; consolidarea cercetării și a inovării prin investiții și locuri de muncă legate de cercetare calității mediului, prin proiecte majore de investiții; modernizarea transporturilor

¹ [Comert | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

² Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene [EUR-Lex - C:2016:202:TOC - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu)

³ [Single market | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁴ [Piața internă - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu)

⁵ [Employment and social affairs | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

și a producției de energie, pentru a combate schimbările climatice – cu accent pe energia din surse regenerabile și infrastructuri inovatoare de transport. Dacă politica generală este stabilită la nivelul UE, responsabilitatea pentru gestionarea cotidiană a fondurilor este partajată între Comisia Europeană și autoritățile naționale, regionale și locale.¹

(d) agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării; Politica Agricolă Comună (PAC) s-a născut din nevoia de creștere a producției de alimente și de restructurare a agriculturii resimțită în primii ani de integrare europeană de după Al Doilea Război Mondial. Asigurând aprovizionarea stabilă a celor o jumătate de miliard de cetățeni ai UE cu alimente de calitate la prețuri accesibile, precum și un volum substanțial de exporturi, politica joacă un rol esențial și în protejarea viitorului comunităților rurale, al satelor și al orașelor, precum și al biodiversității, al mediului natural și al calității solurilor.² Politica agricolă a UE acoperă numeroase domenii, printre care se numără calitatea alimentelor, trasabilitatea, comerțul și promovarea produselor agricole din UE. UE îi sprijină financiar pe agricultori și încurajează practicile durabile și ecologice, investind totodată în dezvoltarea zonelor rurale. Instituțiile UE colaborează pentru a garanta politici optime în materie de alimente și agricultură, în toate etapele: elaborare, implementare, monitorizare și evaluare. Autoritățile naționale și locale pun în aplicare legislația convenită la nivelul UE. Prin bugetul UE, fondurile sunt puse la dispoziția statelor membre în conformitate cu normele stabilite la nivelul Uniunii. De asemenea, UE monitorizează modul în care se aplică legislația și eficacitatea ei, coordonând, în același timp, modificările.³

(e) mediul; UE are printre cele mai ridicate standarde de mediu din lume, care au fost dezvoltate de-a lungul deceniilor. Politica de mediu ajută economia UE să devină mai ecologică, protejează resursele naturale ale Europei și salvgardează sănătatea și bunăstarea oamenilor care trăiesc în UE. Politicile și legislația de mediu ale UE protejează habitatele naturale, mențin aerul și apele curate, asigură eliminarea adecvată a deșeurilor, îmbunătățesc cunoștințele privind substanțele chimice toxice și ajută întreprinderile să facă tranziția către o economie durabilă. În ceea ce privește schimbările climatice, UE formulează și pune în aplicare politici și strategii în domeniul schimbărilor climatice, preluând inițiativa în ceea ce privește negocierile internaționale privind schimbările climatice.⁴ Cetățenii UE beneficiază de unele dintre cele mai înalte standarde de mediu din lume. UE și guvernele naționale au stabilit obiective clare pentru a orienta politica europeană de mediu până în 2020 și au definit o viziune pentru perioada 2020-2050, punând în sprijinul lor o serie de programe de cercetare, norme și posibilități de finanțare. Scopuri: a) protejarea, conservarea și ameliorarea capitalului natural al UE; trecerea la o economie verde și competitivă cu emisii reduse de dioxid de carbon și eficiență din punctul de vedere al utilizării resurselor; protejarea cetățenilor UE împotriva presiunilor legate de mediu și împotriva riscurilor la adresa sănătății și a bunăstării. Se lucrează în prezent pe mai multe fronturi pentru a proteja speciile și zonele naturale ale UE, pentru a garanta calitatea aerului, a apei potabile și a apei pentru scăldat, pentru a gestiona corect deșeurile și pentru a reduce efectele substanțelor chimice nocive.⁵

(f) protecția consumatorului; Uniunea Europeană a celor 28 de țări are puțin peste o jumătate de miliard de potențiali consumatori. Statele membre au elaborat de-a lungul timpului măsuri menite să protejeze interesele specifice ale acestor consumatori, care dețin un rol economic și politic primordial în societate. Politica europeană în materie de protecție a consumatorilor are ca obiectiv protecția sănătății, a siguranței și a intereselor consumatorilor, în temeiul articolului 169 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Această politică promovează dreptul consumatorilor la informare, educare și organizare în vederea apărării intereselor lor.⁶

¹ [Regional policy | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

² [Agricultură - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://europa.eu)

³ [Agricultură | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁴ [Mediul și schimbările climatice - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁵ [Mediu | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁶ [Consumatori - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://europa.eu)

(g) transporturile și (h) rețelele transeuropene; Transporturile reprezintă o piatră de temelie a integrării europene și sunt vitale pentru libera circulație a persoanelor, a serviciilor și a bunurilor.¹ Politica Uniunii Europene (UE) în domeniul transporturilor urmărește asigurarea circulației line, eficiente, sigure și libere a persoanelor și a bunurilor pe întreg teritoriul UE, cu ajutorul unor rețele integrate care includ toate modalitățile de transport (rutier, feroviar, pe apă și aerian). De asemenea, politica UE abordează aspecte foarte variate, cum ar fi schimbările climatice, drepturile pasagerilor, combustibilii curați și reducerea birocrăției vamale în porturi. Cuprins în Titlul VI (articolele 90-100) din Tratatul privind funcționarea UE, transportul reprezintă una dintre cele mai strategice politici comune ale UE. Politica viitoare se va baza în mare parte pe o carte albă din 2011, care cuprinde 40 de inițiative menite să genereze creștere economică și locuri de muncă, să diminueze dependența de petrolul importat și să reducă emisiile de carbon din sector cu 60 % până în 2050.²

(i) energia; UE promovează activ tranziția Europei către o societate cu emisii scăzute de dioxid de carbon și își actualizează normele pentru a facilita investițiile private și publice necesare în tranziția către o energie curată. Tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon vizează crearea unui sector energetic durabil, care stimulează creșterea, inovarea și crearea de locuri de muncă și, în același timp, sporește calitatea vieții, lărgiște gama de produse și servicii și, în consecință, reduce facturile pe care le plătim. O abordare raționalizată și coordonată la nivelul UE asigură un impact cu adevărat continental în lupta împotriva schimbărilor climatice. Măsurile de încurajare a energiei din surse regenerabile și a îmbunătățirii eficienței energetice sunt esențiale pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră ale Europei și pentru îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul Acordului de la Paris. Prin uniunea energetică europeană, UE asigură o mai mare coerență în toate domeniile de politică, pentru a îndeplini obiectivul general, acela de a crea un sistem energetic fiabil, accesibil și durabil.³

(j) spațiul de libertate, securitate și justiție; Cetățenii UE se bucură de numeroase libertăți și măsuri de protecție a drepturilor lor – drepturi personale, civile, politice, economice și sociale, dreptul la protecția datelor cu caracter personal, la anti-discriminare și la călătorii fără frontiere în majoritatea țărilor din UE etc. Toți cetățenii UE au aceleași drepturi fundamentale, bazate pe valorile egalității, nediscriminării, incluziunii, demnității umane, libertății și democrației. Aceste valori sunt consolidate și protejate de statul de drept, consfințit prin tratatele UE și Carta drepturilor fundamentale. Cetățenii UE au dreptul să locuiască, să lucreze, să studieze și să se căsătorească în alte țări ale UE. Uniunea ia măsuri pentru ca datele cu caracter personal ale europenilor să fie în siguranță și pentru ca aceștia să aibă toate mijloacele de a acționa și de a-și apăra drepturile. Datorită mandatului european de arestare, cetățenii beneficiază de protecție juridică în orice țară din UE, iar infractorii pot fi urmăriți în afara granițelor și repatriați. Autoritățile judiciare cooperează prin intermediul Unității Europene de Cooperare Judiciară (Eurojust) pentru a se asigura că hotărârile judecătorești pronunțate într-o țară din UE sunt recunoscute și puse în aplicare în orice altă țară din UE. Curtea de Justiție a Uniunii Europene se asigură că legislația UE se aplică în același mod în toate țările membre și soluționează litigiile juridice dintre guvernele naționale și instituțiile europene. În anumite circumstanțe, la această instituție pot apela și cetățenii, companiile sau organizațiile, care pot iniția o acțiune împotriva unei instituții a UE atunci când consideră că aceasta le-a încălcat drepturile. UE caută să îmbunătățească securitatea internă prin cooperare în ceea ce privește aplicarea legii, gestionarea frontierelor, protecția civilă și gestionarea dezastrelor.⁴

Trebuie să menționăm și obiectivele comune de **securitate în materie de sănătate publică**, pentru aspectele definite în prezentul Tratatului de constituire a UE.

Referindu-ne la domeniile **cercetării, dezvoltării tehnologice și spațiului**, Uniunea dispune de competență pentru a desfășura acțiuni și, în special, pentru definirea și punerea în aplicare a

¹ [Transport | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://transport.europa.eu)

² [Transport - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://transport-eur-lex.europa.eu)

³ [Energy | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://energy.europa.eu)

⁴ [Justiție și drepturi fundamentale | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](http://justice-fundamental-rights.europa.eu)

programele, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect împiedicarea statelor membre de a-și exercita propria competență¹.

În domeniile cooperării pentru **dezvoltare și ajutorului umanitar**, Uniunea dispune de competență pentru a întreprinde acțiuni și pentru a duce o politică comună, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect lipsirea statelor membre de posibilitatea de a-și exercita propria competență.

Referindu-ne la domeniile în care statele membre își coordonează politica economică în cadrul uniunii trebuie să menționăm prevederile art. 5 al Tratatului de constituire a UE în conformitate cu care: „(1) Statele membre își coordonează politicile economice în cadrul Uniunii. În acest scop, Consiliul adoptă măsuri și, în special, **orientările generale** ale acestor politici. Statelor membre a căror monedă este euro li se aplică dispoziții speciale. (2) Uniunea ia măsuri pentru a asigura coordonarea politicilor de **ocupare a forței de muncă** ale statelor membre și, în special, prin definirea orientărilor acestor politici. (3) Uniunea poate **adopta inițiative** pentru a asigura coordonarea politicilor sociale ale statelor membre.”

Competența Uniunii de **sprijinire, de coordonare, completare** a acțiunilor statelor membre se manifestă în următoarele domenii: (a) protecția și îmbunătățirea sănătății umane; (b) industria; (c) cultura; (d) turismul; (e) educația, formarea profesională, tineretul și sportul; (f) protecția civilă; (g) cooperarea administrativă.

VI. Politica Externă și de Securitate Comună (PESC)

Referindu-ne la cooperare clasică în cadrul UE, considerăm oportun să menționăm Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) care a fost introdusă prin tratatul de la Maastricht (1992). Ulterior, a fost nuanțată și consolidată prin tratatele de la Amsterdam (1997) și Nisa (2001), adăugându-i-se și o Politică de Securitate și Apărare Comună (PSAC).² Trebuie să menționăm importanța Tratatului de la Amsterdam care stabilește un nou tip de planificare și analiză pentru Secretariatul Consiliului; face schimbări pentru demararea unor reforme și oferă un mod de reprezentare pentru PESC.³ Prin Tratatul de la Lisabona (2007), UE dobândește noi instituții și își creează noi instrumente, cu scopul consolidării statutului de actor global relevant. Cooperarea structurată permanentă în domeniul politicii de securitate și apărare a fost introdusă prin Tratatul de la Lisabona. Acesta prevede posibilitatea ca mai multe state membre ale UE să coopereze mai strâns în domeniul securității și al apărării. Acest cadru permanent de cooperare în domeniul apărării va permite acelor state membre care doresc și sunt capabile să facă acest lucru să dezvolte în comun capacități de apărare, să investească în proiecte comune și să îmbunătățească contribuția și disponibilitatea operațională a forțelor lor armate. Caracterul pronunțat interguvernamental al PESC face din această politică rezultanta politicilor naționale ale statelor membre, asigurând solidaritatea și unitatea de poziție și acțiune în principalele dosare de pe agenda internațională.⁴ Plus la aceasta, adoptarea deciziilor în unanimitate arată că nici un stat membru nu poate fi obligat să se identifice sau să se implice în acele acțiuni pe care le dezaprobă.⁵ Conform tratatelor, acțiunea UE pe scena internațională este ghidată de următoarele obiective: menținerea și consolidarea securității internaționale, întărirea cooperării pe plan multilateral, promovarea democrației, a statului de drept și respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului.⁶ Acțiunile comune ale PESC derulează sub forma unor strategii comune stabilite unanim de către Consiliul European. Obiectivul declarat de a crea strategii comune costă în posibilitatea PESC de a stabili obiective generale pentru politica externă a Uniunii. Pozițiile comune sunt redefinite ca fiind baza pe care UE să abordeze tematic o anumită problemă sau o arie geografică.⁷

¹ Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene [EUR-Lex - C:2016:202:TOC - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/LexUri.do?uri=CELEX:32016R2027:TOC-RO-RO)

² [Politica Externă și de Securitate Comună \(PESC\) | Ministry of Foreign Affairs \(mae.ro\)](http://mae.ro/politica-externa-si-de-securitate-comuna-pesc)

³ Allan Ththan, Eugen Osmochescu, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău ARC, 2003, p. 33

⁴ [Politica Externă și de Securitate Comună \(PESC\) | Ministry of Foreign Affairs \(mae.ro\)](http://mae.ro/politica-externa-si-de-securitate-comuna-pesc)

⁵ Allan Ththan, Eugen Osmochescu, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău ARC, 2003, p. 33

⁶ [Politica Externă și de Securitate Comună \(PESC\) | Ministry of Foreign Affairs \(mae.ro\)](http://mae.ro/politica-externa-si-de-securitate-comuna-pesc)

⁷ Allan Ththan, Eugen Osmochescu, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău ARC, 2003, p. 33

PESC are o structură instituțională proprie, care se manifestă prin: Consiliul European (CE), format din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre ale UE, rolul căruia este identificarea intereselor strategice ale UE, determinarea obiectivelor și definirea orientărilor generale ale PESC; Consiliul Uniunii Europene (CONS), format din miniștrii statelor membre, care decid, preponderent prin consens, cu privire la acțiunile sau pozițiile în cadrul PESC; Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru Politică Externă și Securitate Comună, care este și vice-președinte al Comisiei, prezidează reuniunile lunare ale miniștrilor de externe din statele membre ale UE (Consiliile Afaceri Externe - CAE), poate reprezenta UE, alături de președintele CE, în relațiile cu statele terțe, conduce serviciul diplomatic european (Serviciul European de Acțiune Externă - SEAE), înaintează un raport anual către Parlamentul European privind principalele aspecte și linii de bază ale PESC; Comitetul politic și de securitate (COPS) reprezintă formatul central pentru PESC și PSAC. Reprezentanții permanenți (ambasadori) COPS se reunesc de regulă de două ori pe săptămână, la Bruxelles, pentru a discuta problemele curente de politică și de securitate și pentru a monitoriza implementarea politicilor agreate de UE (prin CE și CAE). COPS exercită controlul politic și ghidarea strategică pentru misiunile și operațiile PSAC (civile și militare). Grupurile de lucru ale CONS sunt constituite pe criterii de abordare geografică sau tematică a dosarelor PESC. Pe baza expertizei membrilor lor, grupurile și comitetele negociază printre altele pozițiile PESC, redactează avize sau recomandări pentru COPS. Corespondenții europeni servesc drept puncte de contact în capitalele europene și facilitează obținerea unor poziții comune în materie de PESC.¹

Dialogul politic cu state terțe și cu organizații internaționale reprezintă unul din mijloace prin care se promovează obiectivele PESC. Tratatul de la Lisabona a făcut posibilă crearea unei rețele diplomatice a UE în statele terțe și pe lângă organizațiile internaționale. Astfel, UE dispune în acest moment de peste 140 de Delegații. În plus, prin cei nouă Reprezentanții speciali ai UE (RSUE) sunt gestionate problematici sensibile sau zone geografice considerate de un interes special pentru UE.

Dreptul Uniunii Europene

Considerăm oportun să definim conceptul de drept supranațional, care reprezintă o formă de drept internațional, bazată pe limitarea drepturilor statelor suverane, care diferă de dreptul internațional public și implică participarea Organizației Națiunilor Unite, aplicarea Convențiilor de la Geneva, deoarece în cadrul dreptului supranațional, națiunile delegă dreptul de inițiativă și legiferare unor instituții supranaționale.²

Dreptul Uniunii Europene reprezintă un exemplu de crearea unui cadru juridic supranațional. În UE, națiunile suverane și-au reunit autoritatea printr-un sistem de instanțe și instituții politice, create pentru aplicarea normele legale de statele membre, într-o modalitatea care nu este prevăzută de dreptul internațional public. Potrivit Curții Europene de Justiție (CEJ) în cauza 26/62, a NW Algemene Transporten Expeditie Onderneming van Gend en Loos împotriva Nederlandse Administratie der Belastingen [1963] ECR 1, (adesea cunoscută sub numele de Van Gend en Loos) dreptul UE constituie „o nouă ordine juridică a dreptului internațional”: „Comunitatea constituie o nouă ordine juridică a dreptului internațional în beneficiul căreia statele și-au limitat drepturile suverane, deși în domenii limitate, și subiecții cărora cuprind nu numai statele membre, ci și cetățenii lor. Independent de legislația statelor membre, dreptul comunitar nu numai că impune obligații indivizilor, ci este, de asemenea, destinat să le confere drepturi care devin parte a patrimoniului lor juridic. Aceste drepturi apar nu numai atunci când sunt acordate în mod expres prin tratat, ci și din cauza obligațiilor pe care tratatul impune în mod clar definit indivizilor, precum și statelor membre și instituțiilor comunității.”³

Concluzii

Calificat unanim ca fiind o *specie sui generis* a dreptului în general, creație a organizațiilor comunitare, principal instrument al construcției europene dreptul Uniunii Europene se deosebește de

¹ [Politica Externă și de Securitate Comună \(PESC\) | Ministry of Foreign Affairs \(mae.ro\)](http://www.mae.ro)

² <https://www.lawyersincyprus.com/news/articles/supranational-law>

³ Judgment of the Court of 5 February 1963. NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration. Reference for a preliminary ruling: Tariefcommissie - Netherlands.

Case 26-62. editie speciala in limba romana 1963 00001 Identificator ECLI: ECLI:EU:C:1963:1 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:61962CJ0026&from=EN#Footref1>

contemporanul drept internațional public și de dreptul național al statelor. Constituirea inițială a dreptului Uniunii Europene exclusiv din norme juridice cuprinse în tratate internaționale clasice, face ca acesta să poată fi încadrat, formal, ramurii dreptului internațional public. Cu toate acestea, grație instituțiilor Uniunii învestite cu puterea de a adopta norme juridice obligatorii, care se plasează deasupra intereselor naționale, ale statelor membre, a unui control jurisdicțional strict asupra gradului de respectare a normelor cuprinse în tratate sau adoptate de instituțiile Uniunii, dreptul Uniunii Europene tinde să se apropie mai mult de un drept intern, național, decât de dreptul internațional clasic, fiind o construcție atipică, originală, și, până acum, destul de viabilă. În același timp, varietatea competențelor atribuite de către statele membre Uniunii Europene, dar și rolul diferit jucat de instituțiile UE în procesul decizional (de realizare și implementare a acestor competențe), reflectă caracterul dual a UE – de factură supranațională și interguvernamentală. Astfel, în domenii strict limitate, UE dispune de competențe exclusive/supranaționale, iar pentru marea majoritate a domeniilor economice, suveranitatea este partajată cu instituțiile UE care dețin autoritate executivă. În schimb, în cazul domeniului PESC, UE rămâne a fi o organizație internațională de tip clasic, cooperarea statului fiind realizată pe baza consensului. După 2009, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, în baza căruia UE dobândește personalitate juridică, nici un nou transfer de competențe/politici nu s-a produs din partea statelor membre. Mai mult, în această perioadă s-au intensificat practicile statelor membre de a-și prioritiza interesul național suveran în detrimentul dezvoltării și amplificării procesului de integrare europeană supranațională.

Bibliografie:

1. Afaceri economice și monetare https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/economic_and_monetary_affairs.html?root_default=SUM_1_CODED%3D14&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
2. Agricultură https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/agriculture.html?root_default=SUM_1_CODED%3D03&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
3. Agricultură Zone rurale dinamice și produse agricole de calitate https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_ro (Visited on: 02.03.2021).
4. Albert Einstein, Ideas and Opinions (New York: Crown/Bonanza, 1954), p. 147 (emphasis in original); cf. pp. 118-61. See also Walter Isaacson, Einstein: His Life and Universe (New York: Simon and Schuster, 2007), ch. 22, pp. 487-500.
5. Allan Ththan, Eugen Osmochescu, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău ARC, 2003, p. 33
6. Bache Ian, Geore Stephen, Politica în Uniunea Europeană, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 24
7. Bearicia Revenco, Eugen Osmochescu, Iulian Rusu, Ghid Dreptul Uniunii Europene, Chișinău Nove-Imprim, 2010 p. 10
8. Bulmer S. 1983 Domestic politics and EC policy-making, Journal of Common Market Studies 21:4 261-80 citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier 2009 p. 29
9. Bulmer Sion, Christian Lequesne Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier 2009 p. 30
10. Comerț Către un comerț mondial deschis și echitabil https://europa.eu/european-union/topics/trade_ro (Visited on: 02.03.2021).
11. Concurență https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/competition.html?root_default=SUM_1_CODED%3D08&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
12. Concurență Păstrarea și promovarea practicilor loiale în domeniul concurenței https://europa.eu/european-union/topics/competition_ro (Visited on: 02.03.2021).
13. Consumatori https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/consumers.html?root_default=SUM_1_CODED%3D09&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
14. CONVENȚIE Nr. 1950 din 04.11.1950 PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE* Publicat : 30.12.1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art Nr : 342 Data intrării în vigoare : 01.02.1998 *Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. lex.justice.md/md/285802/ (Visited on: 02.03.2021).

15. Craig P. and De Burca, G., EU Law. Text, cases, and materials 4 ed. Oxford 2008, p.5
16. E. B. Haas, The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957 (ediția a doua) Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1968 p.16
17. Energie Investiții într-un viitor energetic durabil pentru Europa https://europa.eu/european-union/topics/energy_ro (Visited on: 02.03.2021).
18. Garrett G. 1992 International cooperation and international choice: The European Community's international market, International Organization 46/2 Spring 1992 533-60 citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier 2009 p. 29
19. Hoffmann S. (1982) „Reflection on the nation-state in Western Europe today” Journal of Common Market Studies, 21-37
20. Judgment of the Court of 5 February 1963. NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v Netherlands Inland Revenue Administration. Reference for a preliminary ruling: Tariefcommissie - Netherlands. Case 26-62. editie speciala in limba româna 1963 00001 Identificator ECLI: ECLI:EU:C:1963:1 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:61962CJ0026&from=EN#Footref1> (Visited on: 02.03.2021).
21. Justiție și drepturi fundamentale, Protecție, drepturi și justiție pentru cetățenii UE [Justiție și drepturi fundamentale | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-union/topics/justice_fundamental) (Visited on: 02.03.2021).
22. Kapteyn P., and VerLoren van Themaat, P., Introduction to the Law of the European Communities after the coming into force of the SEA, ed. L. Gormle, 2 ed. Kluwer, 1989, p. 25
23. L. Lindberg The Political Dynamic of European Economic Integration (Stanford: Stanford University Press; London: Oxford University Press 1963 p. 149
24. Levy M., Young O., and Zurn M., 1995 “The study of international regimes”, European Journal of International relations, 1, 267-330
25. Mediu Către o Europă mai verde și mai durabilă https://europa.eu/european-union/topics/environment_ro (Visited on: 02.03.2021).
26. Mediul și schimbările climatice https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/environment.html?root_default=SUM_1_CODED=20&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
27. Milward A 1995 The European Rescue of the Nation-state (London: Routledge 1992. — 466 p.; Berkeley: University of California Press) citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier 2009 p. 29
28. Moravcsik A. The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht. — London: Routledge, 1998. — 532 p.
29. Moravcsik A., Schimmelfennig F. Liberal Intergovernmentalism // European Integration Theory. — Oxford: Oxford Press, 2009. — P. 67-87.
30. Normele UE în materie de concurență https://europa.eu/youreurope/business/selling-in-eu/competition-between-businesses/competition-rules-eu/index_ro.htm (Visited on: 02.03.2021).
31. Ocuparea forței de muncă și afaceri sociale https://europa.eu/european-union/topics/employment-social-affairs_ro (Visited on: 02.03.2021).
32. Piața internă https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/internal_market.html?root_default=SUM_1_CODED%3D24&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
33. Piața unică O piață internă unică, fără frontiere https://europa.eu/european-union/topics/single-market_ro (Visited on: 02.03.2021).
34. Politica comună în domeniul pescuitului: origini și evoluție [Politica comună în domeniul pescuitului: origini și evoluție | Fișe descriptive despre Uniunea Europeană | Parlamentul European \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-union/topics/origin-and-evolution-of-common-fishing-policy_ro) (Visited on: 02.03.2021).
35. Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) [Politica Externă și de Securitate Comună \(PESC\) | Ministry of Foreign Affairs \(mae.ro\)](https://mae.ro/Politica-Externa-si-de-Securitate-Comuna-PESC) (Visited on: 02.03.2021).
36. Politica regională, Investițiile UE în regiuni, un semn de solidaritate https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_ro (Visited on: 02.03.2021).
37. Putman R. 1988 Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games, International Organization 42, 427-60 citat după Bulmer Sion, Christian Lequesne Statele membre ale Uniunii Europene Chișinău Cartier 2009 p. 30
38. S. Hoffmann Obsolete or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe, Daedalus 95 (1966) 862-915 citat după Bache Ian, Geore Stephen, Politica în Uniunea Europeană, Epigraf, Chișinău, 2009 p. 29

39. S. Hoffmann The European Process at Atlantic Crosspurposes Jurnal of Common Market Studies 3 (1964) 85-101
40. Schuman or Monnet? The real Architect of Europe. Robert Schuman's speeches and texts on the origin, purpose and future of Europe p 129. Bron 2004
41. Schuman R. Pour l'Europe Paris, 1963
42. Supranational law [Cyprus > Supranational law \(lawyersincyprus.com\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
43. The European Declaration [The European Declaration – OswaldMosley.com](#) (Visited on: 02.03.2021).
44. Transport https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/transport.html?root_default=SUM_1_CODED%3D32&%3Blocale=ro&locale=ro (Visited on: 02.03.2021).
45. Transport Transport sigur, durabil și conectat https://europa.eu/european-union/topics/transport_ro (Visited on: 02.03.2021).
46. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene (2007/C 306/01) [EUR-Lex - 12007L/TXT - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
47. Treaty establishing a Constitution for Europe [EUR-Lex - C:2004:310:TOC - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
48. Treaty establishing the European Coal and Steel Community (Paris, 18 April 1951) [Treaty establishing the European Coal and Steel Community \(Paris, 18 April 1951\) - CVCE Website](#) (Visited on: 02.03.2021).
49. Uniunea economică și monetară a UE SINTEZĂ PRIVIND: Articolul 119 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene Articolul 140 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=legisum%3Aec0015> (Visited on: 02.03.2021).
50. Vamă https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/customs.html?root_default=SUM_1_CODED%3D12&locale=ro
51. Vamă Uniunea vamală a UE în acțiune [Vamă | Uniunea Europeană \(europa.eu\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
52. Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene [EUR-Lex - C:2016:202:TOC - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
53. Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene [EUR-Lex - C:2016:202:TOC - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
54. What is a Supranational? [What is a Supranational? \(wise-geek.com\)](#) (Visited on: 02.03.2021).
55. Wiener A., Diez T. European Integration Theory. — Oxford: Oxford University Press, 2009. — 295 p.
56. Интерговернментализм (теория) [Интерговернментализм \(теория\) — Карта знаний \(kartaslov.ru\)](#) (Visited on: 02.03.2021).

Copyright© Natalia SUCEVEANU,
Veronica POZNEACOVA,
Cristina MOSCALU, 2021

Contacts/Contacte/ Контакты:

Natalia SUCEVEANU

Adresă:

Nr. telefon: (+373)79446188

E-mail: natalia.suceveanu@gov.md

Veronica POZNEACOVA

Adresă: bd. Constantin Negruzzi nr. 6 ap.61,

mun. Chișinău, Republica Moldova, cod poștal MD – 2001

Nr. telefon: (+373) 67648753

E-mail: veronicapozneacova@gmail.com

Cristina MOSCALU

Adresă: str. Alexandru cel Bun, nr. 113, ap. 30,

mun. Edineț, Republica Moldova, cod poștal MD - 4601

Nr. telefon: (+373)69507111

E-mail: moscalucris@gmail.com